

“PROSPECTS AND OPPORTUNITIES FOR INCLUSIVE TEACHING IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND SOLUTIONS”

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE**

2025-YIL 2-3 MAY

BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA INNOVATSION VA INTERFAOL METODLARNING SAMARADORLIGI: NAZARIYA VA AMALIYOT UYG'UNLIGI

Norinotay Xusan Isroil o'g'li,

SamDChT1 erkiz talqinqatnisi

Annottatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini zamonaviy ta'lim talablariga muvofiq tayyorlash masalalari yoritilgan. Xususan, innovatsion va interfaol ta'lim texnologiyalarining kasbiy tayyorgarlik, pedagogik madaniyat va amaliy faoliyatga tayyorgarlikdagi o'rni tahlil qilmadi. Talabalarni mustaqil fikrlash, ijtimoiy faol va psixologik barqaror pedagog sifatida shakllantirishda muammoli ta'lim, case-study, mikro-dars, simulyatsion texnologiyalar, mentorlik tizimi va xorijiy tarbiyalarning ahamiyati ko'rsatib beriladi. Nazariya va amaliyotning uzviyligi, refleksiv yondashuvlar, shaxsga yo'naltirilgan treninglar asosida talabalarda kasbiy kompetensiyalar rivojlanishining bosqichlari tahlil qilmadi.

Kalit so'zlar: innovatsion metod, interfaol ta'lim, muammoli ta'lim, case-study, refleksiya, mentorlik, simulyatsiya, pedagogik amaliyot, psixologik tayyorgarlik, kasbiy kompetensiya, nazariya va amaliyot uyg'unligi.

Zamonaviy ta'lim jarayoni global o'zgarishlar fonda o'qituvchidan yuqori kasbiy saviya, kommunikativ madaniyat, yangiliklarga ochiqlik va ijtimoiy faollikni talab etmoqda. Ayniqsa, jismoniy tarbiya o'qituvchisi – nafaqat o'quv mashg'ulotlarining rahbari, balki sog'lom turmush tarzi, jismoniy rivojlanish va sport madaniyatining targ'ibotchisidir. Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda innovatsion va interfaol metodlarning qo'llanilishi ularni kasbiy faoliyatga puxta tayyorlashda muhim omil hisoblanadi.

Ushbu maqolada talabalarda kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq qilish, mustaqil fikrlash va shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydigan zamonaviy metodik yondashuvlar yoritiladi. Xususan, keys-texnologiya, muammoli ta'lim, treninglar, mikro-darslar, mentorlik tizimi va simulyatsion texnologiyalarining ahamiyati tahlil qilmadi.

Innovatsion yondashuvlar bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda mustaqil tafakkur, fleksibil yondashuv va ijodiy tashabbusni shakllantiradi. Bu usullar orasida quyidagilar alohida o'rinni tutadi:

- Muammoli ta'lim – talabaga tayyor bilim berilmaydi, balki ularni muammoli mustaqil izlab-topishga undovchi topshiriqlar orqali faollik rivojlanadi.
- Ijodiy topshiriqlar – dars mavzusiga yangi yondashuv topish, yangi jismoniy mashqlar izro qilish orqali ijodiy fikrlash kuchayadi.

- Case-study – aniq pedagogik holatlar (masalan, sust ishtirokchi o'quvchilarni faollashtirish) ustida guruh bo'lib ishlarni, bu esa real hayotga tayyorgarlikni oshiradi.

Interfaol yondashuvlar natijasida talaba passiv tinglovchidan faol o'rganuvchiga aylanadi, o'z xatolarini anglay, ularni tuzatish orqali o'rganadi. Bu esa uning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Talabada nazariya va amaliyotning uzviyligi – pedagog tayyorgarligining muhim mezonidir. Talaba nazariy bilimni real pedagogik faoliyatda qo'llay bilmasa, o'zini amaliyotda noqulay his etadi. Shu sababli pedagogik amaliyot, ayniqsa, 2-3 bosqichlardan boshlab, doimiy ravishda tashkil etiladi.

Amaliyotga tayyorgarlikda quyidagilar muhim o'rinni tutadi:

- Refleksiv tahlil – har bir darsdan so'ng o'z faoliyatini tahlil qilish.
- Mentorlik tizimi – tajribali o'qituvchi tomonidan doimiy yo'l-yo'riq va baholash.
- Mikro-darslar – qisqa muddatli dars fragmentlari orqali o'zini sinab ko'rish va darhol fikr-mulohaza olish.
- Simulyatsion texnologiyalar – videonahz va sim'iy muhit orqali xatir-harakatni ko'rib, tuzatish.

Ilmiy-tadqiqot ishlari o'quv jarayoni bilan bog'lash orqali talaba ilmiy izlanishlar olib boshish bilan bura, amaliy faoliyatni ham shakllantiradi.

Bo'lajak o'qituvchi nafaqat bilimga, balki kuchli g'itmoiy va psixologik tayyorgarlikka ham ega bo'lishi zarur. Jismoniy tarbiya mashg'ulotlari jarayonida o'qituvchilar orasida emotsional, motivatsion, g'itmoiy holatlarni boshqarish zaruriyati tug'iladi. Buning uchun:

- Pedagogik psixologiya, yosh fiziologiyasi va psixologiyasi fanlari chuqur o'rganiladi.
- Kommunikativ kompetensiya va ma'rifat madaniyati treninglari tashkil etiladi.
- Stressni boshqarish, yetakchilikni rivoqlantirish, jamoaviy ish bo'yicha rolli o'yinlar o'tkaziladi.

Shuningdek, xoritri amaliyotda keng tarqalgan supervision tizimi – psixologik maslahat va tahlil sessiyalari – talabalarning ruhiy barqarorligini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi.

Xoritri va milliy tajribalar: modelga asos bo'luvchi me'orlar

- In'iyadiya, Kanada tajribasida mentorlik, loyihalash va mas'uliyat ta'lim tizimi samarali ta'lim usuli.

- Xitoyda AI (sun'iy intellekt) yordamida talabalarning harakati avtomatik tahlil qilinadi.

- Yevropa universitetlarida dual ta'lim modeli orqali o'qish va amaliyot bir vaqtning o'zida olib boriladi.

Milliy amaliyotda esa quyidagilar diqqatga

- OTMlarda sport sohasini xalqaro standartlarga moslashtirish ishlari olib borilmoqda.

- Pedagogik laboratoriyalar va sport inshootlari amaliyot uchun muhit yaratilmoqda.

- Interfaol seminarlar, ushbu-shogird darslari, simulyatsion mashg'ulotlar faol yo'lga qo'yilmoqda.

Jam'ioviy ta'lim talablari bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisini har tomonlama tayyorlashni taqozo etadi. Bu jarayonda interfaol va innovatsion metodlar nafaqat kasbiy kompetensiyalarni, balki o'qituvchining g'itmoiy, psixologik va axloqiy qiyofasini shakllantiradi. Ma'mumot ta'lim, case-study, mikro-darslar va treninglar – bularning barchasi nafaqat o'rgatadi, balki tarbiyalaydi. Nazariya va amaliyotning uzviyligi, refleksiya, mentorlik va treninglar esa bu bilimlarni mustahkamlaydi.

Kelajakdagi samarali pedagoglar – bu nafaqat bilimli, balki tarbiyaviy ta'sir kuchiga ega, madaniyati va tashabbuskor mutaxassislardir. Mazkur maqola ularni tayyorlashda qo'llanilgan yondashuvlar haqida konseptual asos yaratishga qaratilgan bo'lib, O'zbekiston ta'lim tizimi uchun muhim uslubiy ma'na sifatida qarashli mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Demchenko I., Maksymchuk B., Bilan V., Kurianov D., Sitovskiy O., Artyukhov V. Training Future Physical Education Teachers for Professional Activities under Inclusive Education Conditions // BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. – 2021. – Vol. 12, No. 3. – P. 191–213.
2. Sadaddinov U. The Importance of Interactive Technologies in Developing the Professional Culture of Future Teachers // European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2025. – Vol. 13, No. 1. – P. 31–34.
3. Tadimuratov A.T. Use of Interactive Learning Methods in Preparing Future Physical Education Teachers // Research Journal of Arts and Sports Education. – 2023. – Vol. 2, No. 1. – P. 1–5.
4. Хасматуллин С.А. Применение интерактивных технологий обучения в подготовке будущих педагогов физической культуры // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 4.
5. Maximov G. Oliy pedagogik ta'lim tizimida talabalarni ma'naviy shakllantirishning g'itmoiy-pedagogik xususiyatlari monografiya. – Toshkent, 2004. – 146 b.
6. AI Applications in Physical Education Training // Frontiers in Artificial Intelligence. – 2022. – URL: <https://www.frontiersin.org/journals/artificial-intelligence> (qara o'rnatilgan: 04.04.2025).
7. Distance Learning in Physical Education: New Challenges and Digital Tools // Nature Education. – 2021. – URL: <https://www.nature.com/articles/s41539-021-00094-w> (qara o'rnatilgan: 04.04.2025).

8. Absituvakhova, U. (2024). CORRECTIVE FEEDBACK IN LANGUAGE LEARNING. Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit, 301-304.
9. Берматов К. М. ОСОБЫЕ ФУНКЦИИ ГАЗЕТНЫХ ЗАГОЛОВКОВ (НА ПРИМЕРЕ МАТЕРИАЛА НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА) // ББК 74.48 Р.76. – С. 280.
10. Akindikov N. The case method in reading education // science and practice: a new level of integration in the modern world. – 2019. – С. 125-128.
11. Using Different Methods for Teaching Foreign Languages. Journal of Language Pedagogy and Innovative Applied Linguistics, 1(4), 44-48. <https://doi.org/10.1997/zlqps69>